

Kuntaliiton arviointi oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kunnissa

Tulokset kyselyistä ja asiantuntijahaastatteluista

Suomen Kuntaliitto 24.8.2015

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) voimassa 1.8.2014 alkaen

Kuraattori- ja psykologipalvelujen järjestämisvelvollisuus

Oppilaitoksen sijaintikunta

- vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä esi- ja perusopetusta, lukiokoulutusta ja ammatillista peruskoulutusta antavien oppilaitosten opiskelijoille
- myös yksityisen tai valtion koulun/oppilaitoksen opiskelijoille, jos ne eivät itse järjestä
- vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä terveydenhuoltolaissa säädetyn mukaisesti

Kuraattorin ja vastaavan kuraattorin lain mukaiset kelpoisuusvaatimukset

- Kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on vähintään sosiaalihuollon ammatillisista kelpoisuusvaatimuksista annetun lain 6 §:n mukainen kelpoisuus (AMK-tason sosiaalialan tutkinto)
- Vastaavan kuraattorin kelpoisuusvaatimuksena on sosiaalityöntekijän (ylempi kk-tutkinto) kelpoisuus

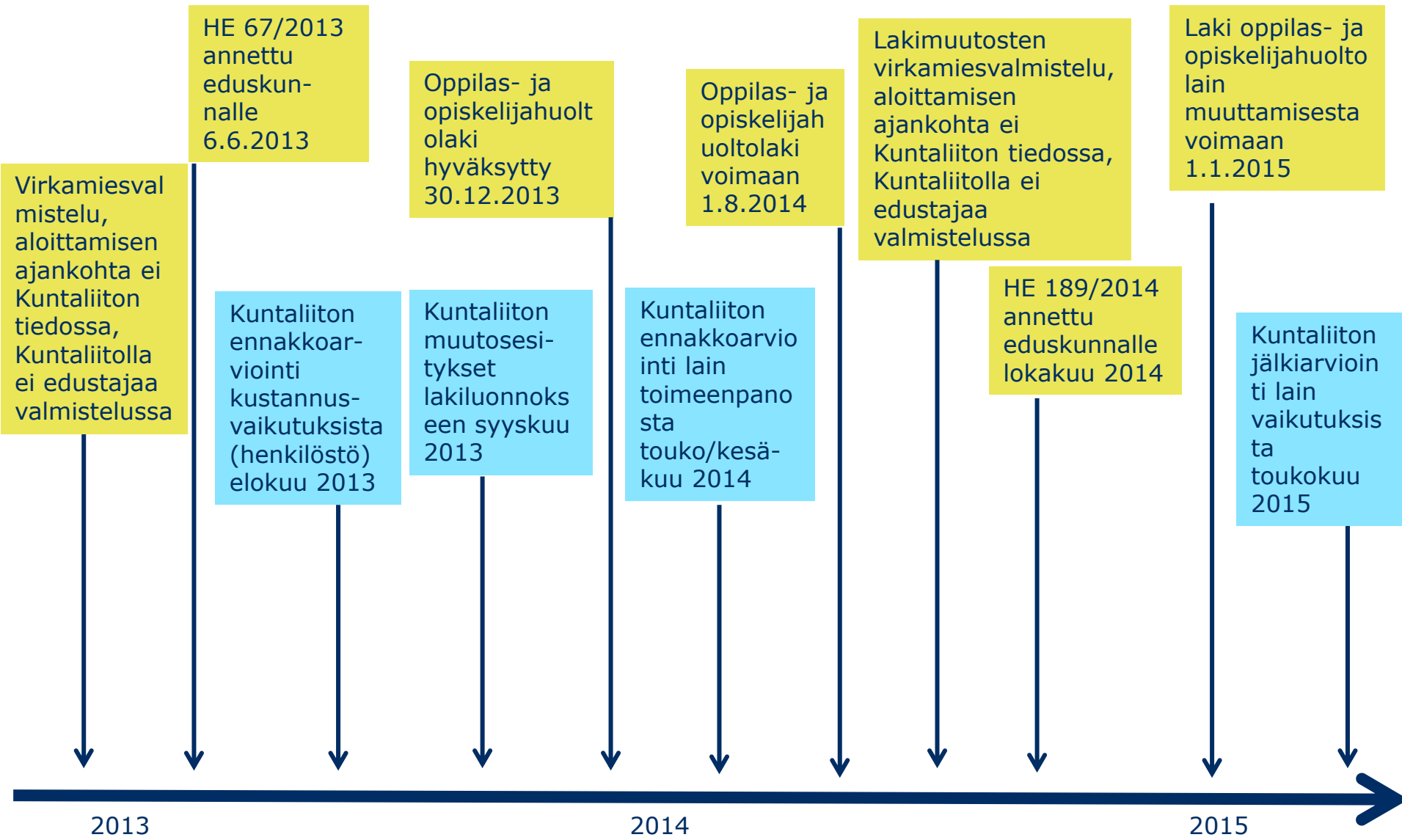
Laissa säädetään eri tahoille vastuita ja velvollisuuksia, esim.

- Kunnan ja koulutuksen järjestäjän vastuiden jako yhteisöllisessä ja yksilöllisessä opiskeluhuollossa
- Opiskeluhuollon suunnitelma osana lastensuojelulain mukaista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa (kunta)
- Oppilaitoskohtainen opiskeluhoitosuunnitelma
- Opiskeluhoitoryhmät (3 eri ryhmää)
- Määräajat ja tavoitettavuus
- Eri ammattihenkilöiden erilliset kertomukset ja rekisterit
- Seuranta, arviointi ja valvonta

Kuntaliiton arviointi oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kunnissa

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain prosessi

Tietoja kyselyistä ja asiantuntijahaastatteluista 2015

- Kuntaliiton oppilas- ja opiskelijahuoltolain (jäljempänä opiskeluhuoltolain) arviointi on toteutettu kyselyjen ja asiantuntijahaastatteluiden perusteella touko-kesäkuussa 2015. Kuntaliitto on toteuttanut opiskeluhuoltolain vaikutuksiin liittyvää arviointia lain valmisteluvaiheesta vuodesta 2013 lähtien.
- Kyselyt:
 - » Kyselyjen avulla selvitettiin lain asettamien palvelujen tuottamistapoja, työvoiman tarvetta ja saatavuutta, palvelujen riittävyttä sekä lain vaikutuksia ja toimeenpanoon liittyviä haasteita.
 - » Kyselyt kunnille ja kuntayhtymille toteutettiin toukokuussa 2015. Kyselyt toteutettiin sähköisenä webropol-kyselynä.
 - » Kysely lähetettiin kaikkiin Manner-Suomen 301 kuntaan. Vastauksia saatiin yhteensä 152 kunnasta, vastausprosentti on 50,5 %. Kaikista kuntakokoluokista saatiin yli 40 % vastausprosentti.
 - » Kysely lähetettiin 72 kuntayhtymään. Vastauksia saatiin yhteensä 44 kuntayhtymästä, vastausprosentti on 61 %.
- Asiantuntijahaastattelut:
 - » Opiskeluhuoltolain toimeenpanon vaikutusten ja haasteiden selvittämiseksi järjestettiin lastensuojelun, varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä toisen asteen koulutuksen (lukio ja ammatillinen koulutus, kunnat ja kuntayhtymät) asiantuntijoille haastatteluja. Asiantuntijahaastatteluissa selvitettiin sitä, minkälaisia vaikutuksia opiskeluhuoltolailla on lastensuojelussa, varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa sekä lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa. Haastateltavia asiantuntijoita oli yhteensä 30.

Kuntaliiton arviointi oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kunnissa

Opiskeluhuoltolain asettamien palvelujen tuottaminen ja toimeenpano

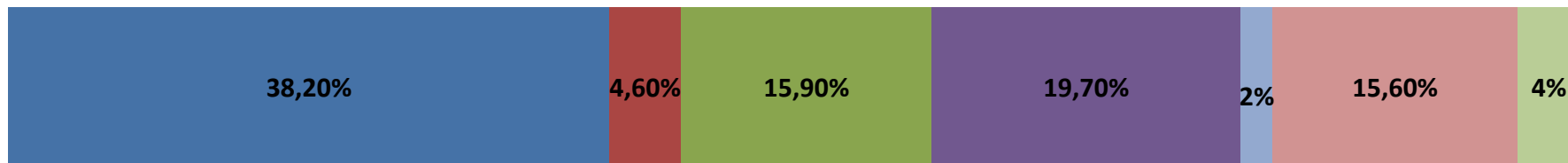
Yhteenveto palvelujen tuottamisesta

- 38 % vastanneista kunnista tuottaa palvelut kokonaan omana toimintana
 - » Yli 60 % vastanneista yli 100 000 asukkaan ja 20 000 - 50 000 asukkaan kunnista tuottaa palvelut kokonaan omana toimintana
- 60 % vastanneista kunnista tuottaa palvelut osittain omana tuotantona, osittain yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa ja osittain ostopalveluina yksityisiltä palveluntuottajilta.
 - » Tämä heikentää mahdollisuuksia opiskeluhuollon kokonaisuuden suunnitteluun ja toimeenpanoon, johtamiseen ja hallintaan sekä kehittämiseen.
 - » Tämä heikentää myös kustannusten hallintaa kunnissa.
- 55 % yhteistoiminnassa toimivista kunnista toimii jäsenenä kuntayhtymässä
 - » 56 % kuntayhtymien jäsenkunnista on tyytyväisiä kuntayhtymässä tuotettujen palvelujen riittävyyteen
 - » 50 % kuntayhtymistä pitää niiden tarjoamia palveluja liian vähäisinä kuntien tarpeisiin nähden
- Psykologi- ja terveydenhuoltopalveluja tuotetaan eniten kuntien välisessä yhteistoiminnassa
- Esi- ja perusopetuksen psykologipalveluja ostetaan eniten yksityiseltä palveluntuottajalta

Kyselyyn vastanneet kunnat kuntakoon mukaan

Kuntakokoluokka	Vastanneiden lukumäärä	% vastanneista (n=152)	% kuntaryhmän vastanneista
Alle 2000 as. (n=29)	12	7,90 %	41,40 %
2001 - 5000 as. (n=93)	39	25,70 %	42,00 %
5001 - 10000 as. (n=77)	38	25,00 %	49,40 %
10001 - 20000 as. (n=47)	27	17,70 %	57,40 %
20001 - 50000 as. (n=35)	19	12,50 %	54,30 %
50001 - 100000 as. (n=11)	9	5,90 %	81,80 %
yli 100000 as. (n=9)	8	5,30 %	88,90 %
Yhteensä 301	152	100 %	50,50 %

Opiskeluhooltolain mukaisten palvelujen tuottaminen kunnissa (N=152, %-osuudet)

■ kunnan omana toimintana

■ kunnan omana toimintana toimien myös vastuukuntana

■ yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa

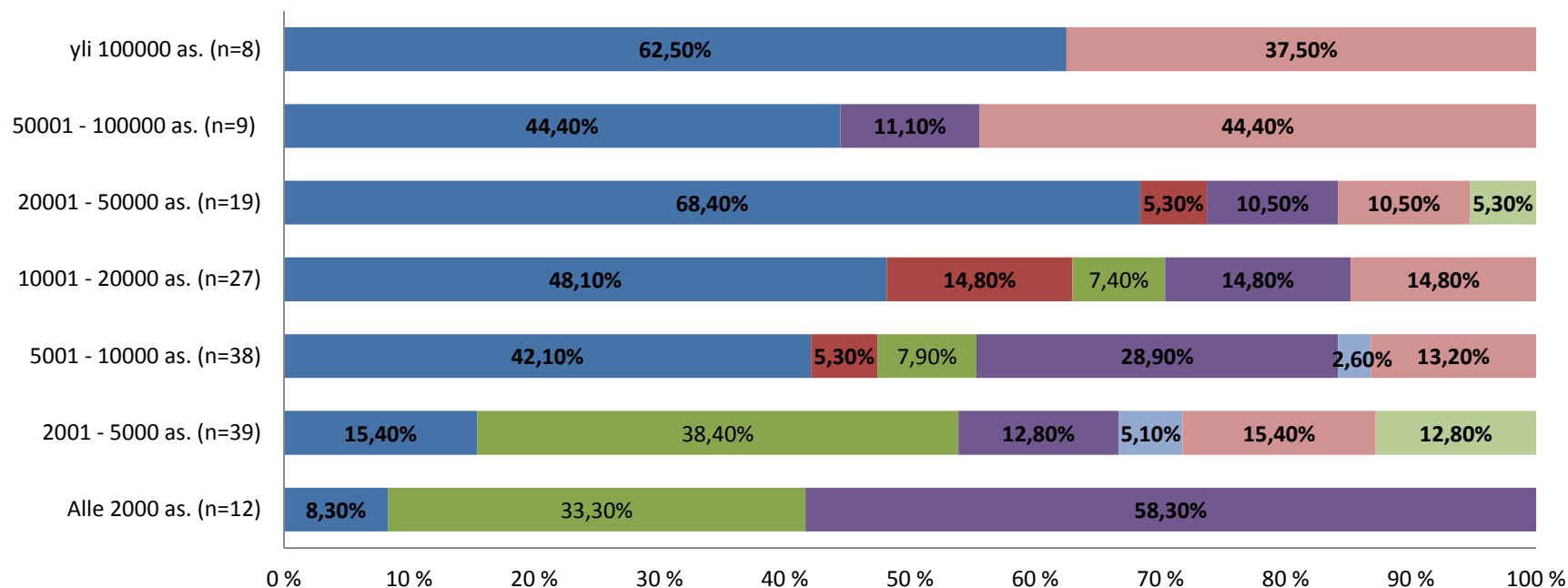
■ sekä kunnan omana toimintana että yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa

■ ostopalveluna muulta yksityiseltä palveluntuottajalta

■ sekä kunnan omana toimintana että ostopalveluna yksityiseltä opetuksen/koulutuksen järjestäjältä/muulta palveluntuottajalta

■ muu tapa = sekä yhteistoiminnassa että ostopalveluna yksityiseltä opetuksen/koulutuksen järjestäjältä/muulta palveluntuottajalta

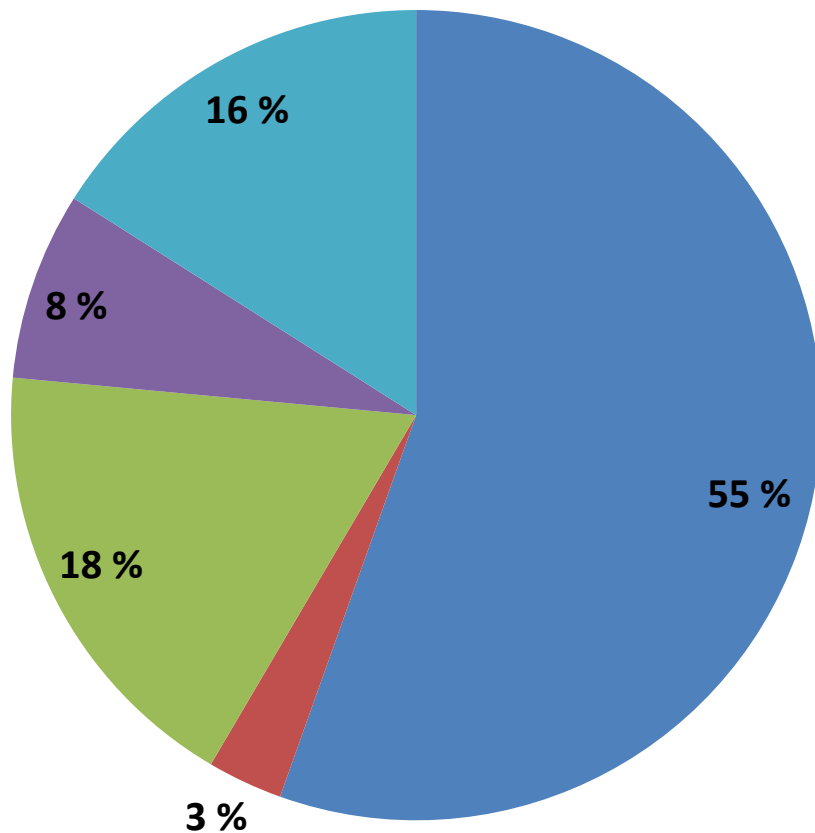
Opiskeluhooltolain mukaisten palvelujen tuottaminen kunnissa kuntakokoluokittain (N=152, %-osuudet)

- kunnan omana toimintana
- kunnan omana toimintana toimien myös vastuukuntana
- yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa
- sekä kunnan omana toimintana että yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa
- ostopalveluna muulta yksityiseltä palveluntuottajalta
- sekä kunnan omana toimintana että ostopalveluna yksityiseltä opetuksen/koulutuksen järjestäjältä/muulta palveluntuottajalta
- muu tapa

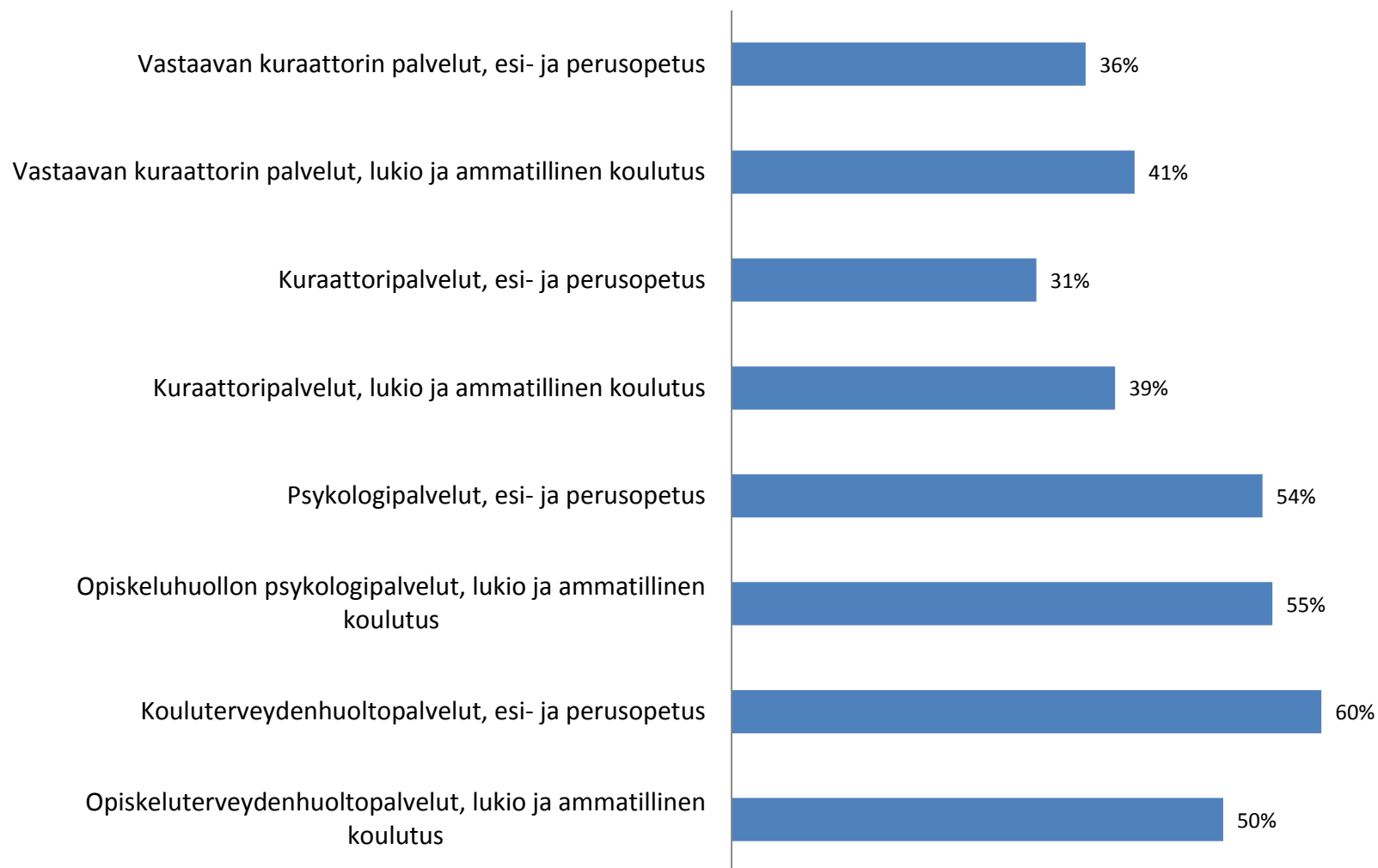
= sekä yhteistoiminnassa että ostopalveluna yksityiseltä opetuksen/koulutuksen järjestäjältä/muulta palveluntuottajalta

Opiskeluhooltolain mukaisten palvelujen tuottamistavat kuntien yhteistoiminnassa (N=94, %-osuudet)

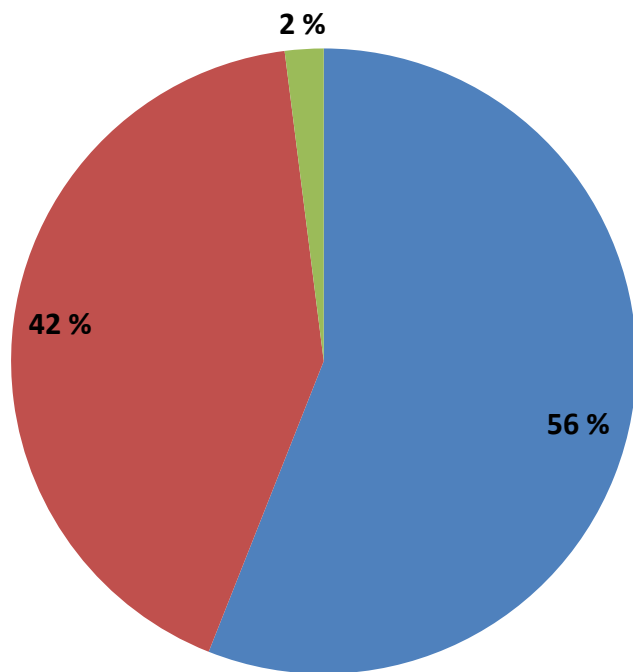
- kuntani on jäsen kuntayhtymässä, joka tuottaa palvelut
- kuntani ostaa palveluja kuntayhtymältä, jossa kuntani ei ole jäsenenä
- kunnallani on yhteisiä viranhaltijoita/työntekijöitä toisen kunnan/kuntien kanssa
- toinen kunta tuottaa palvelut kuntaani (vastuukuntamalli)
- kuntani ostaa palveluja toiselta kunnalta

Yhteistoiminnassa tuotetut opiskeluhooltolain mukaiset palvelut (N=94, %-osuudet)

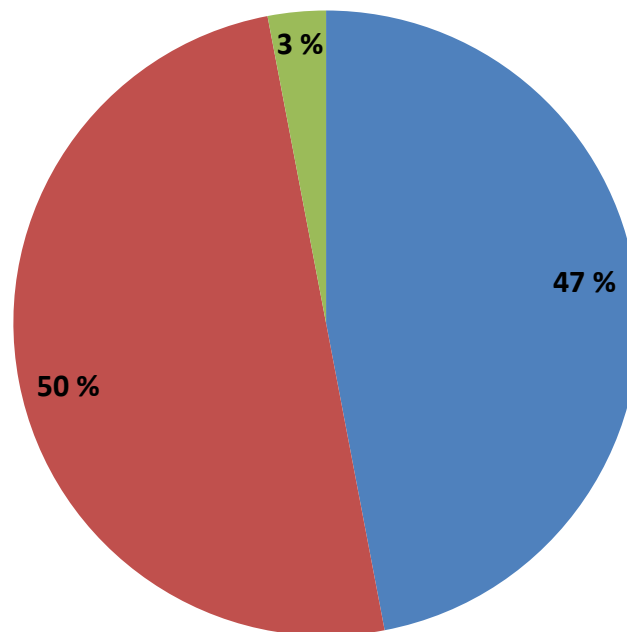

Yhteistoiminnassa tuotettujen palvelujen riittävyys

Kuntien näkemykset kuntayhtymän tarjoamien palvelujen riittävydestä (N=62, %-osuudet)

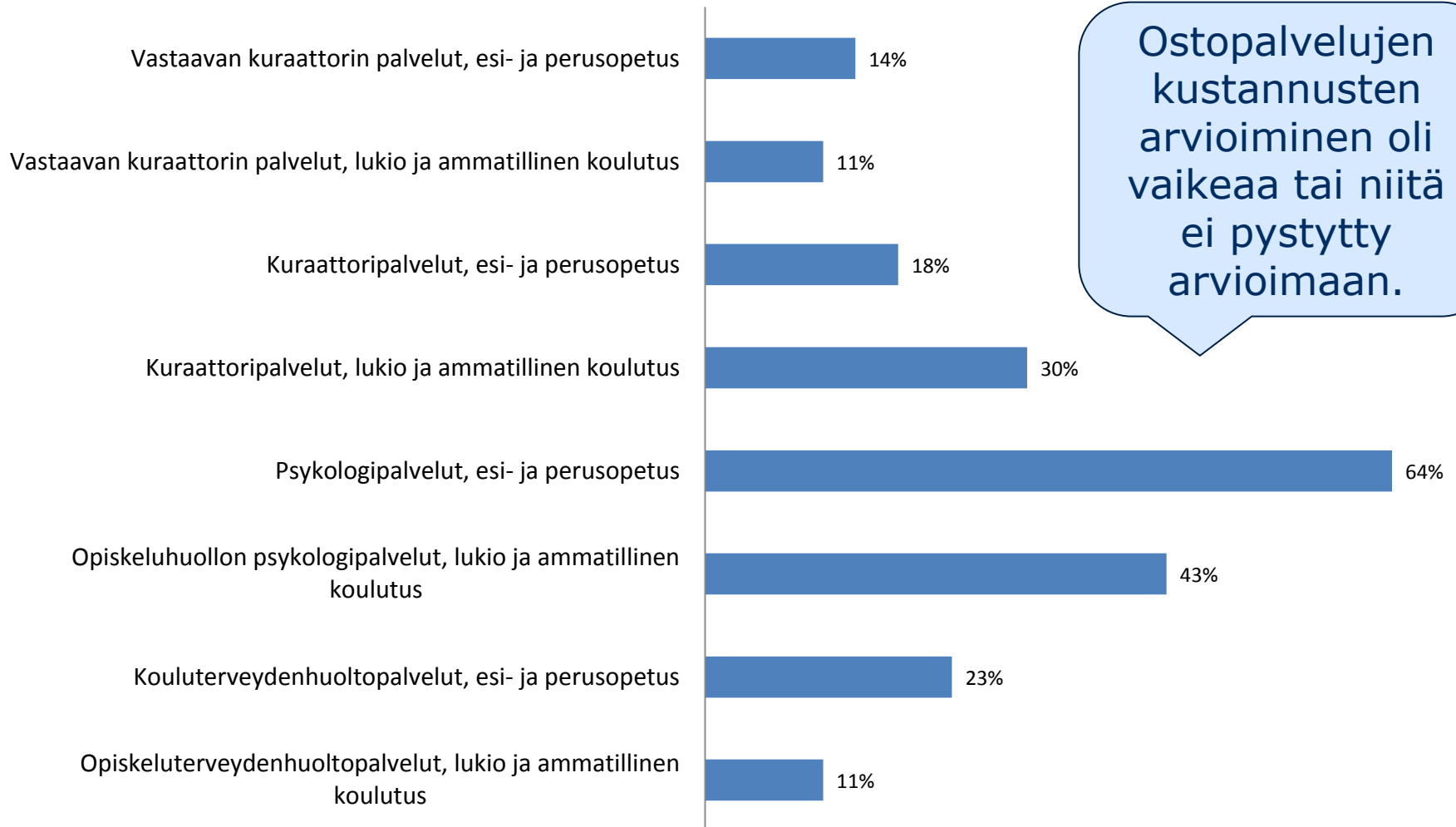
Kuntayhtymien näkemykset palvelujen vastaavuudesta jäsenkuntien tarpeeseen (N=38, %-osuudet)

■ tarpeeksi ■ liian vähän tarpeeseen nähden ■ ei lainkaan

■ tarpeeksi ■ liian vähän tarpeeseen nähden ■ ei lainkaan

Yksityiseltä palveluntuottajalta ostetut opiskeluhuollon palvelut kunnissa (N= 33, %-osuudet)

Kuntaliiton arviointi oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kunnissa

Opiskeluhuoltolain edellyttämän henkilöstön tarve, saatavuus ja kustannukset

Yhteenveto henkilöstön saatavuudesta ja kustannuksista

- Vajaa 40 % vastanneista kunnista ja noin 50 % vastanneista kuntayhtymistä ovat palkanneet tai ovat palkkaamassa arviolta yhteensä 272 uutta työntekijää, joiden palkkakustannukset vuosittain ovat lähes 15 milj. euroa
- Koulukuraattorien ja terveydenhoitajien saatavuuteen ollaan eniten tyytyväisiä kunnissa ja kuntayhtymissä.
- Psykologien saatavuuteen ollaan eniten tyytymättömiä kunnissa ja kuntayhtymissä.
- Henkilöstön saatavuus vaihtelee suurestikin kunnittain ja alueittain.

Johtopäätöksiä henkilöstökustannuksista

Näyttää siltä, että kustannukset ovat nousseet arvioitua vähemmän, johtuen osin siitä, että lisähenkilöstä ei ole saatu palkattua riittävästi. Vastanneisiin kuntiin ja kuntayhtymiin oli rekrytoitu tai ollaan tänä vuonna rekrytoimassa noin 270 henkilöä. Vastanneiden kuntien väkilukuun suhteuttamalla voidaan karkeasti arvioida, että koko Suomeen on lain vuoksi rekrytoitu/ tai ollaan rekrytoimassa noin 350 uutta työntekijää, mikä on liki puolet vähemmän kuin Kuntaliitto syksyllä 2014 tehdyn kyselyn perusteella arvioi.

Johtopäätöksiä henkilöstökustannuksista

- Todettava kuitenkin on, että arvio koko Suomen lisähenkilötarpeesta on vaikea tehdä, seuraavista syistä: henkilöstöä on palkattu sekä kuntiin että kuntayhtymiin, järjestelty resursseja kunnan sisällä ja lisävelvoitteita on osittain hoidettu myös ostopalveluina erityisesti niissä tilanteissa, joissa rekrytointi ei ole onnistunut.
- Tilanteeseen vaikuttaa erityisesti psykologien ja sosiaalityöntekijöiden saatavuusongelmat työmarkkinoilla sekä kuntien taloudellinen tilanne.
- Kyselyyn vastanneet kunnat ja kuntayhtymät tuovat vastauksissaan esille, että laki toimeenpantiin liian kiireisellä aikataululla eivätkä kunnat pystyneet varautumaan rekrytointitarpeeseen.

Kuntien ja kuntayhtymien palkkaamat uudet työntekijät lain toimeenpanemiseksi vuonna 2014. (N=154, 114 kuntaa ja 40 kuntayhtymää, kuntavastaajia on 37,9 % kaikista Manner-Suomen kunnista) Lisäksi laskettu kustannukset työnantajamaksuineen (Tiedot KT Kuntatyönantajat).

Nimike	Palkatut uudet työntekijät	1 työntekijän kustannus työnantaja maksuineen	Arvio kokonaiskustannuksista
Vastaava kuraattori	50	53 497,00 €	2 674 850,00 €
Koulukuraattori	51	49 156,00 €	2 506 956,00 €
Psykologi	50	58 804,00 €	2 940 200,00 €
Terveydenhoitaja	7	43 653,00 €	305 571,00 €
Yhteensä	158	205 110,00 €	8 427 577,00 €

Vastanneisiin kuntayhtymiin palkattiin vuonna 2014 yhteensä 24 uutta työntekijää.

Kuntien ja kuntayhtymien arviot uusista työntekijöistä lain toimeenpanemiseksi vuonna 2015. (N=136, 96 kuntaa ja 40 kuntayhtymää, kuntavastaajia on 31,9 % kaikista Manner-Suomen kunnista) Lisäksi laskettu kustannukset työnantajamaksuineen (Tiedot KT Kuntatyönantajat).

Nimike	Arviot uusista työntekijöistä	1 työntekijän kustannus työnantaja maksuineen	Arvio kokonaiskustannuksista
Vastaava kuraattori	23	53 497,00 €	1 230 431,00 €
Koulukuraattori	23	49 156,00 €	1 130 588,00 €
Psykologi	58	58 804,00 €	3 410 632,00 €
Terveydenhoitaja	10	43 653,00 €	436 530,00 €
Yhteensä	114	205 110,00 €	6 208 181,00 €

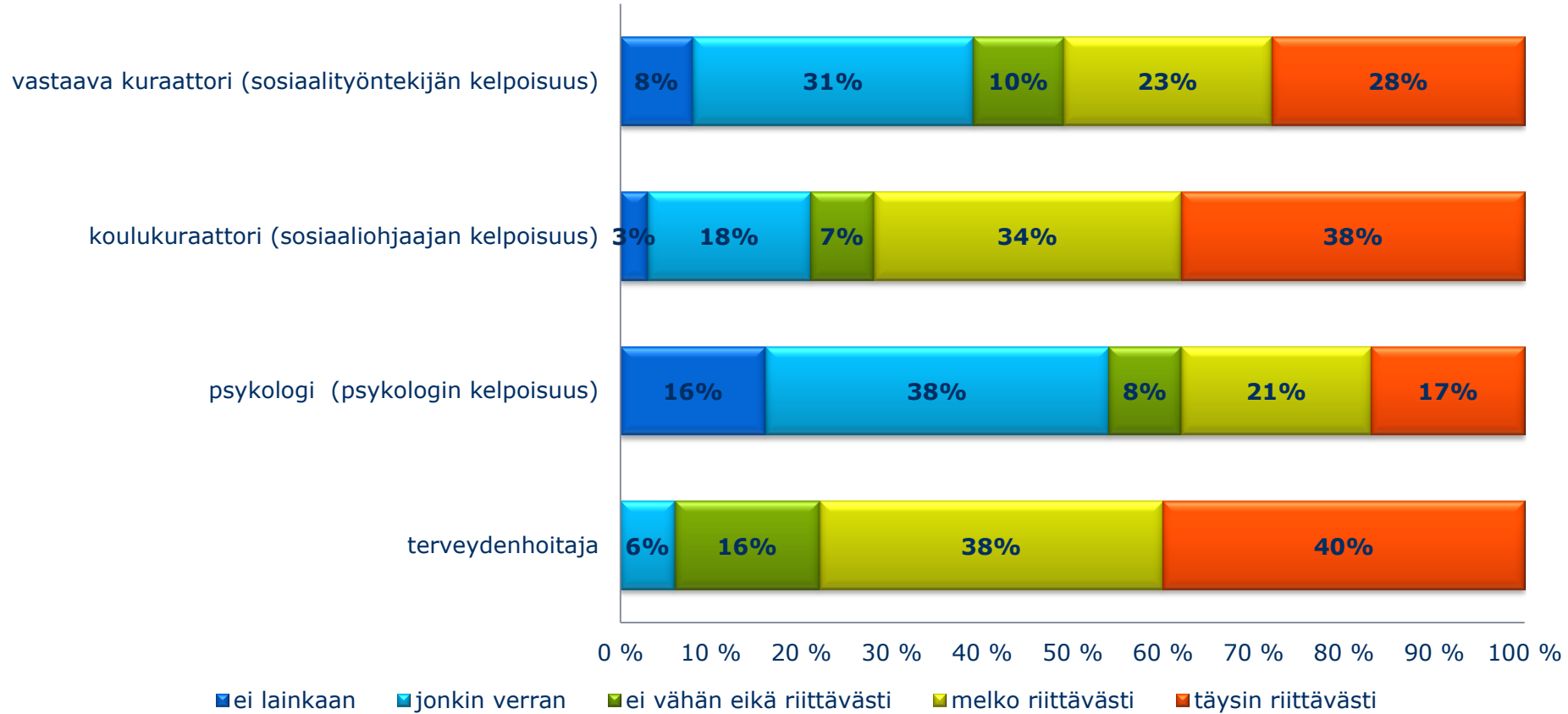
Vastanneisiin kuntayhtymiin on palkattu tai ollaan palkkaamassa vuonna 2015 yhteensä 10 uutta työntekijää.

Kuntien ja kuntayhtymien palkkaamat työntekijät ja arviot uusista työntekijöistä yhteensä lain toimeenpanemiseksi vuosina 2014 ja 2015. (N=154, 114 kuntaa ja 40 kuntayhtymää, kuntavastaajia on 37,9 % kaikista Manner-Suomen kunnista) Lisäksi laskettu kustannukset työnantajamaksuineen (Tiedot KT Kuntatyönantajat).

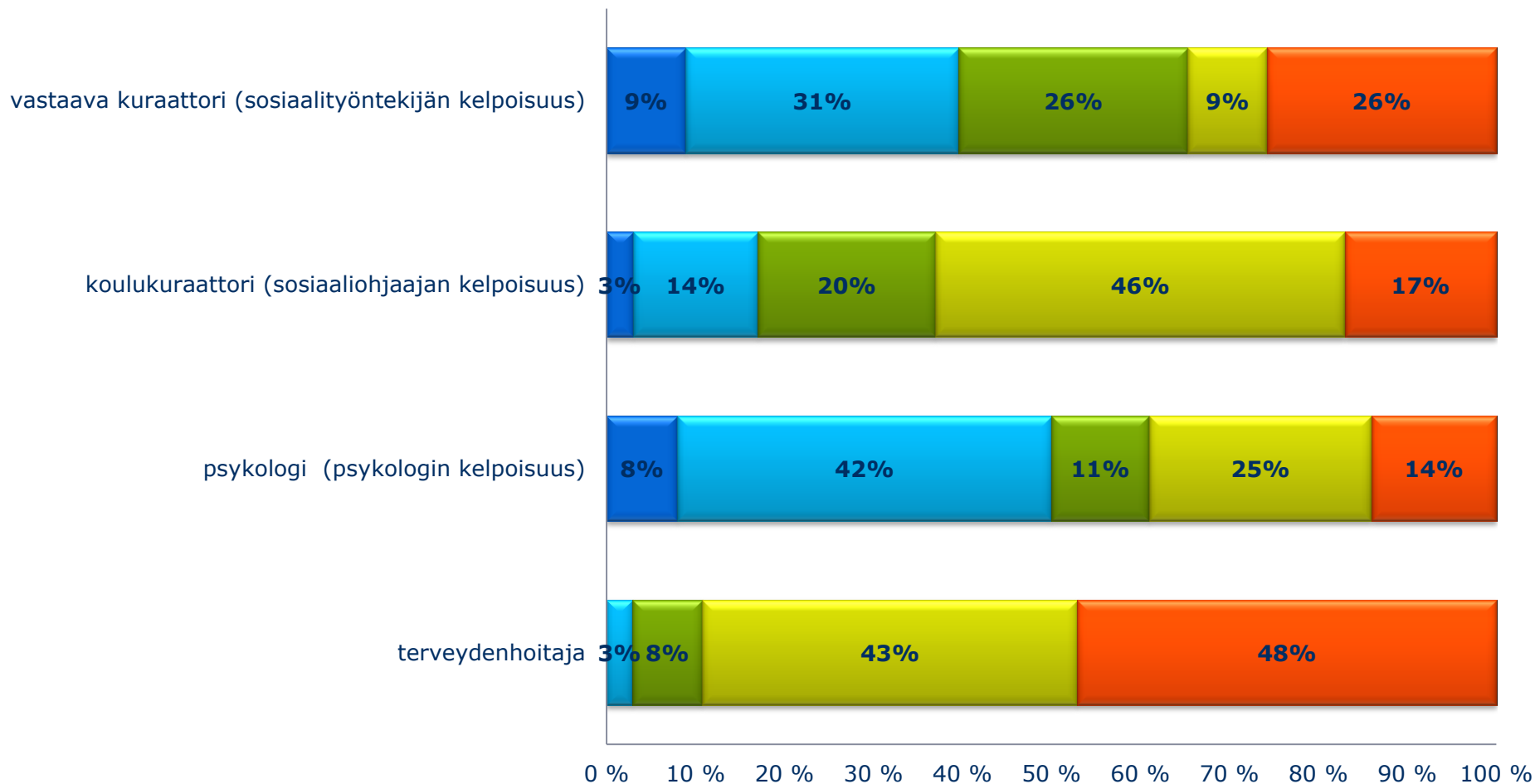
Nimike	Palkatut uudet työntekijät 2014 ja arviot uusista työntekijöistä 2015	1 työntekijän kustannus työnantaja maksuineen	Arvio kokonaiskustannuksista
Vastaava Kuraattori	73	53 497,00 €	3 905 281,00 €
Koulukuraattori	74	49 156,00 €	3 637 544,00 €
Psykologi	108	58 804,00 €	6 350 832,00 €
Terveydenhoitaja	17	43 653,00 €	742 101,00 €
Yhteensä	272	205 110,00 €	14 635 758,00 €

Vastanneisiin kuntayhtymiin on palkattu tai ollaan palkkaamassa vuosina 2014 ja 2015 yhteensä 34 uutta työntekijää.

Arviot kelpoisuusehtojen täyttävien henkilöiden saatavuudesta kunnissa (N=148, %-osuudet)

Arviot kelpoisuusehtojen täyttävien henkilöiden saatavuudesta kuntayhtymissä (N=40, %-osuudet)

Kuntaliiton arviointi oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kunnissa

Opiskelu- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon haasteet

Palvelujen järjestäminen lain edellyttämällä tavalla

- 70 % vastanneista 141 kunnasta arvioi, ettei ole pystynyt järjestämään oppilas- ja opiskelijahuollon palveluja kokonaan lain vaatimusten mukaisesti
- 35 % vastanneista 40 kuntayhtymästä arvioi, että palveluja ei ole kaikilta osin järjestetty lain edellyttämällä tavalla
- 45 % vastanneista 40 kuntayhtymästä arvioi, että palvelut on järjestetty lain mukaisesti

Yhteenvetoa lain toimeenpanon haasteista

- Kunnissa toimeenpanon haasteet ovat liittyneet eniten vaikeuksiin saada kelpoista henkilöstöä, henkilötietojen käsittelyyn ja epäselvään lakiin.
- Kunnilla on epäselvyyttä lain tulkinnasta ja erityisesti tietosuojasta, mikä vaikeuttaa lain toimeenpanoa.
- Kuntayhtymissä toimeenpanon haasteet ovat liittyneet eniten laskutukseen ja siihen, ettei palveluja pystytä järjestämään riittävästi.
- Kunnat ja kuntayhtymät kritisoivat sitä, että laki on ollut monitulkintainen eikä toimeenpanossa ole tuettu kuntia riittävästi. Tästä syystä lain toimeenpano kunnissa on ollut hidasta.

Kuntien kahdeksan keskeisintä haastetta toimeenpanossa tärkeysjärjestyksessä (N=141)

1. Vaikeudet saada kelpoista henkilöstöä
2. Henkilötietojen käsittely edelleen epäselvää
3. Epäselvä laki ja puuttuvat soveltamisohjeet
4. Laskutuskäytännöt
5. Vastaavan kuraattorin tehtävä on turha tai epäselvä
6. Lain liian lyhyt toimeenpanoaika
7. Uudet toimintatavat opiskeluhuollossa/käytännöt eri ryhmien toimintaan
8. Määräajat kuraattorien ja psykologien vastaanotoille

Kuntayhtymien keskeisintä haastetta toimeenpanossa tärkeysjärjestyksessä (N=40)

1. Liian vähän palveluja
2. Laskutus
3. Turha hallinnollinen työ
4. Tietosuojaan liittyvät ongelmat

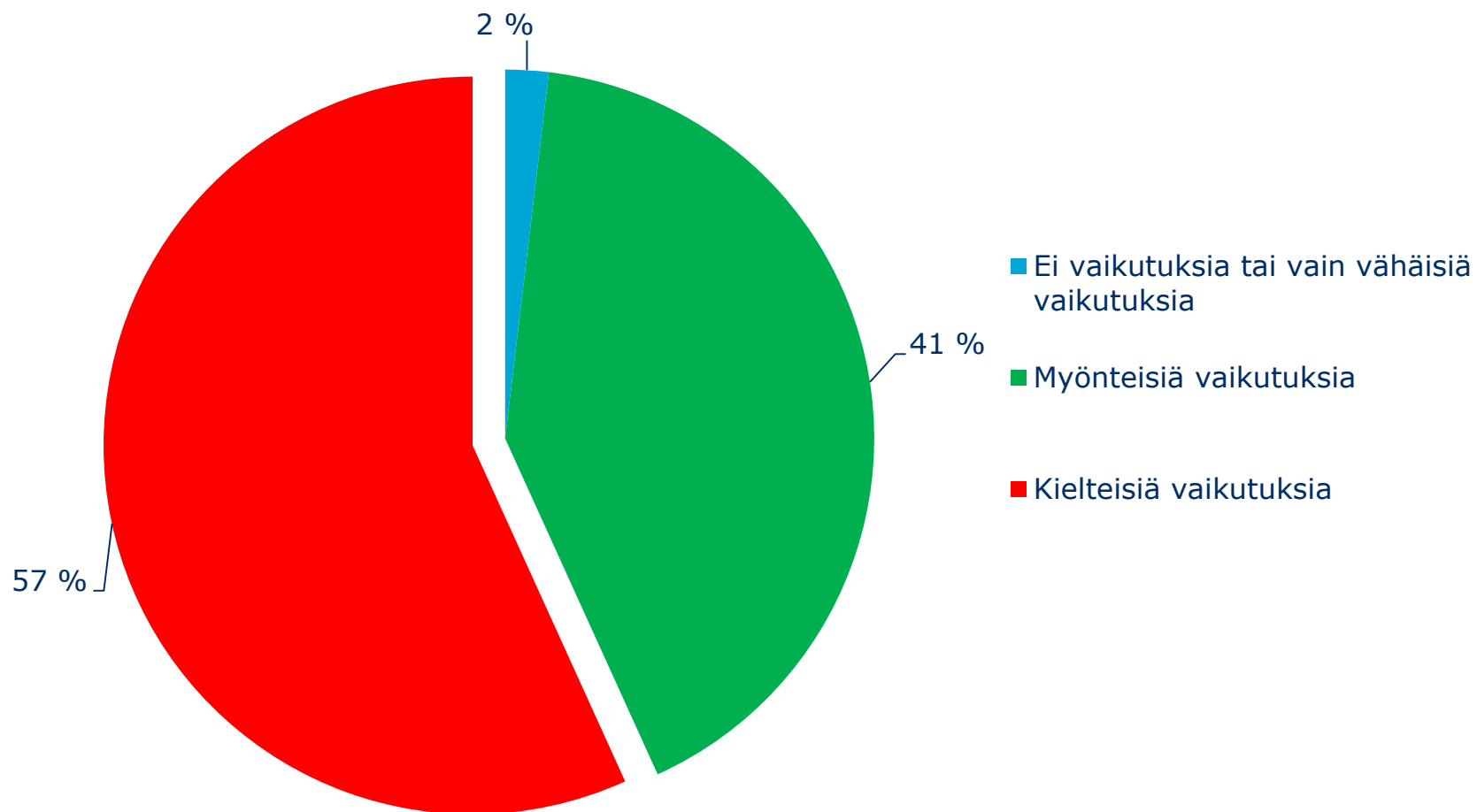

Kuntaliiton arviointi oppilas- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanosta kunnissa

Opiskelu- ja opiskelijahuoltolain toimeenpanon vaikutukset

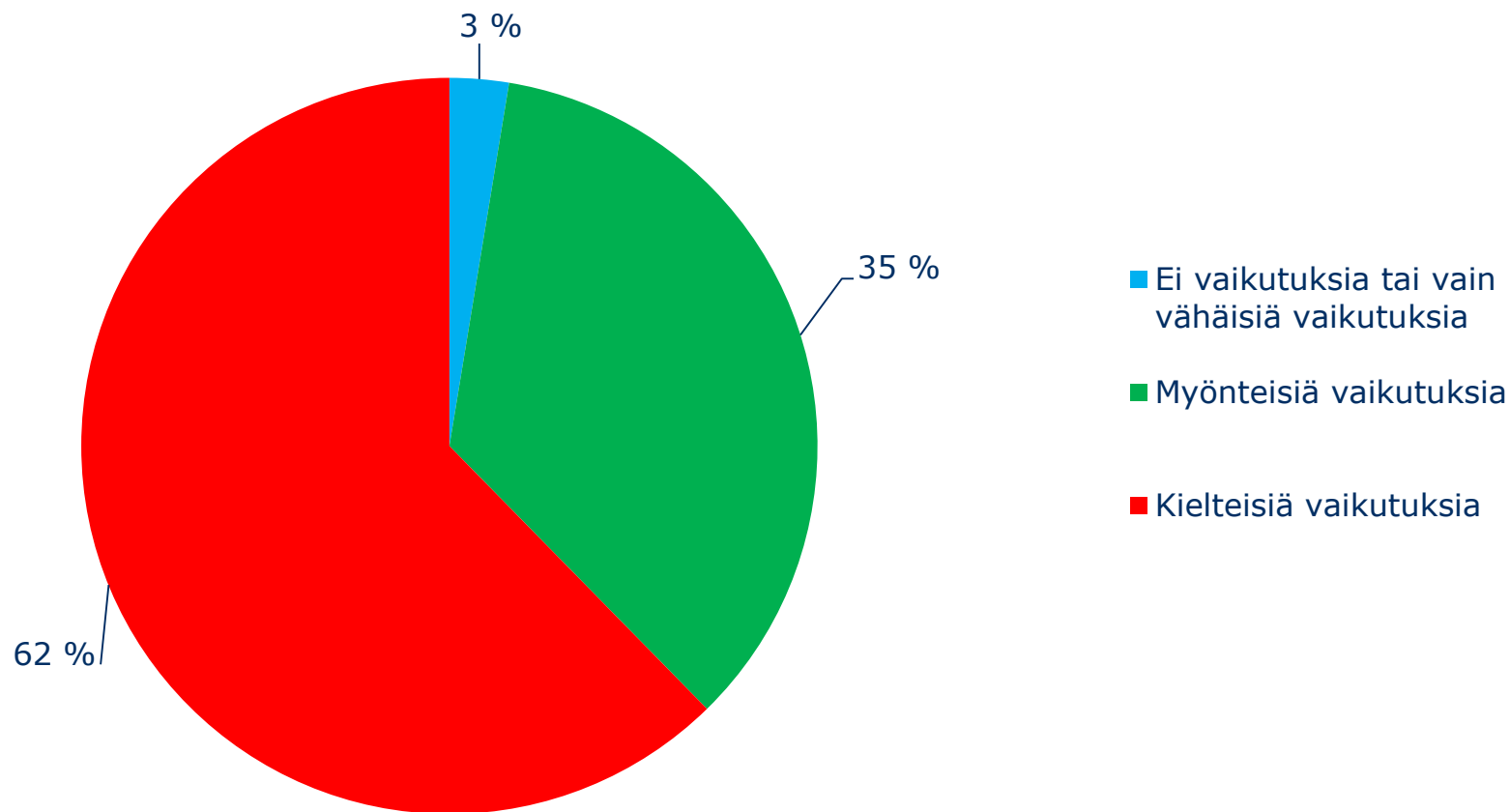
Opiskeluhoitolaisten vaikutukset kunnissa (N=132, yht. 311 mainintaa)

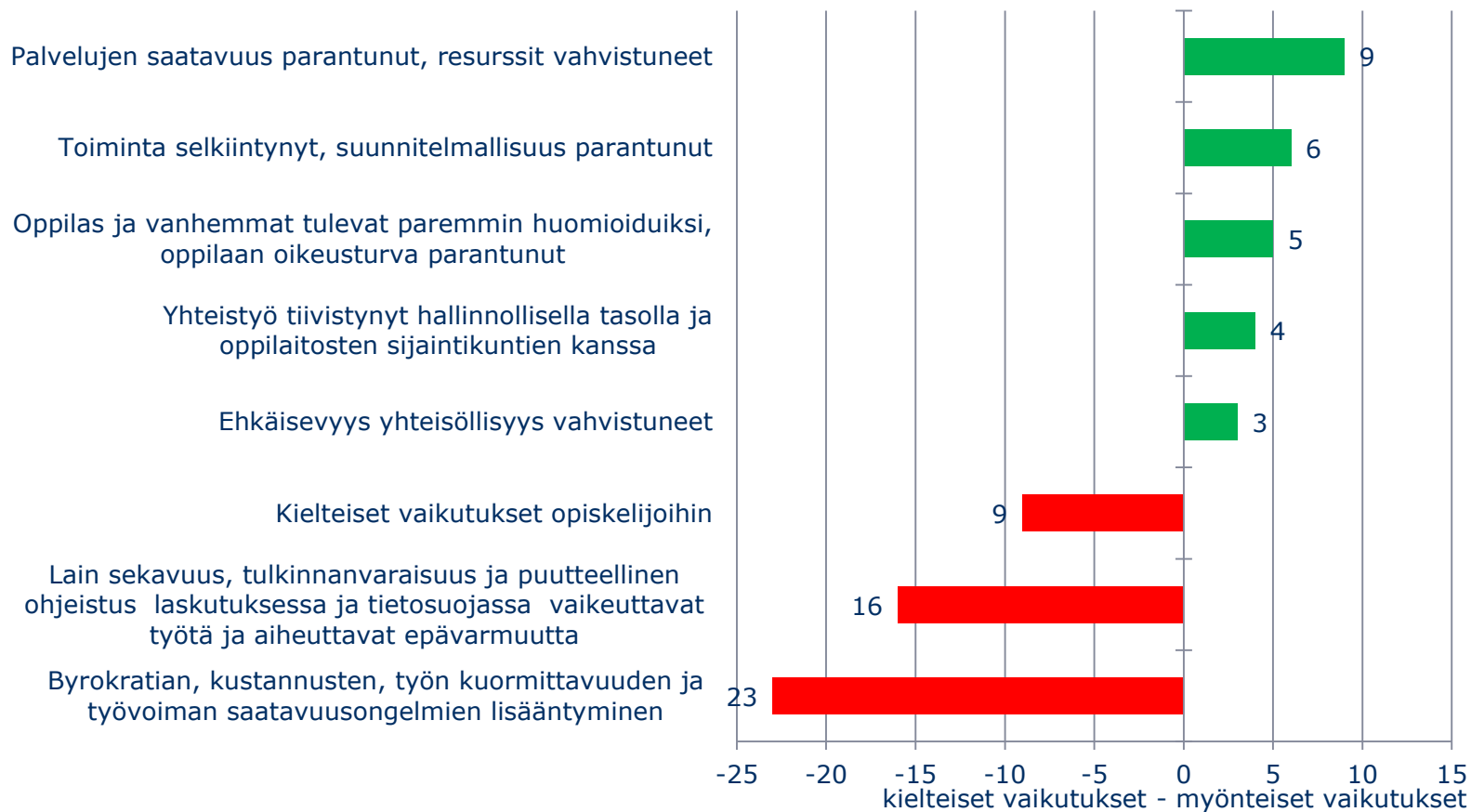
Myönteiset ja kielteiset vaikutukset kunnissa (N=132, 311 mainintaa)

Opiskeluhooltolain vaikutukset kuntayhtymissä (N=38, 75 mainintaa)

Opiskeluhooltolain myönteiset ja kielteiset vaikutukset kuntayhtymissä (N=38, 75 mainintaa)

Opiskeluhooltolain myönteisiä vaikutuksia

- Laki on lisännyt ja parantanut eniten opiskeluhoollon suunnitelmallisuutta ja raamittanut toimintaa.
- Palvelujen saatavuus on parantunut johtuen siitä, että opiskeluhoollon henkilöstöresurssia on saatu vahvistettua rekrytointien kautta.
- Yhteistyön vahvistumiselle perheen, koulun ja eri toimijoiden välillä on hyvät edellytykset ja yhteistyön vahvistuminen ja jo nyt hyvällä alulla ja osassa kuntia jo parantunut.
- Oppilaiden/opiskelijoiden ja perheen asema ja osallisuus myös vahvistuvat tai niiden nähdään tulevaisuudessa vahvistuvan, kun lain toimeenpano edistyy.
- Moniammatillisuuden, ehkäisevän tuen ja yhteisöllisyyden vahvistuminen on myös hyvällä alulla.
- Opiskeluhoollon kysymysten nostaminen lain myötä tärkeiksi kysymyksiksi yhteiskunnallisessa keskustelussa on koettu tärkeäksi.

Opiskeluhooltolain kielteisiä vaikutuksia

- Lailla on arvioitu olevan myös kielteisiä vaikutuksia opiskeluhoollon toimintaan tai oppilaisiin ja opiskelijoihin.
- Merkittävä kielteinen vaikutus kuntien kannalta on kustannusten kasvu suhteessa laille annettuun rahoitukseen, byrokratian kasvu, työn kuormittavuuden ja kiireen lisääntyminen.
- Vakava kielteinen vaikutus liittyy oppilaiden avun saannin vaikeutumiseen tai kokonaan estymiseen tiukkojen tietosuoja säännösten vuoksi.
 - » ”Oppilaan oma kielto-oikeus oppilashuollon palveluista ja sen rajaaminen, ketkä saavat heidän asioihinsa puuttua, on kömmähdys lainsäätäjiltä. Lasten etu ei toteudu, vaan lapsen itsemääräämisoikeus vailla ymmärrystä omasta parhaasta. ”

Opiskeluhuoltolain kielteisiä vaikutuksia

- Lain monimutkaisuus, tulkinnanvaraisuus ja riittämätön tuki kunnille lain toimeenpanossa ovat vaikeuttaneet merkittävästi lain saattamista käytäntöön ja lisänneet opiskeluhuollon henkilöstön epävarmuutta ja huolta siitä, toimitaanko lainmukaisesti.
- Monet hyvät käytännöt ovat romuttuneet lain myötä ja erityisesti oppilaitoksen rehtorin hämärtynyt rooli opiskeluhuollossa on haitannut käytännön työtä oppilaitoksissa
 - » Myös rajanveto oppilashuoltoasioiden ja opetuksellisten asioiden välillä on keinotekoinen ja vaikeuttaa käytännössä sujuvaa työtä lapsen parhaaksi.

Yhteenvetoa opiskeluhoitolain vaikutuksista

- Sekä kuntien että kuntayhtymien vastauksissa lain kielteisiä vaikutuksia oli havaittu enemmän kuin myönteisiä.
- Lainsäädännön laatua voitaisiinkin parantaa huomattavasti, jos lainvalmistelussa tunnistettaisiin ja arvioitaisiin myös mahdollisia kielteisiä vaikutuksia.
- Kielteisiin vaikutuksiin voitaisiin varautua etukäteen, pyrkiä lieventämään niitä ja arvioida myös sitä, ovatko lain tavoitteet ja keinot sopusoinnussa.
- Olisi myös pystyttävä arvioimaan realistisesti ylittävätkö lain haitat sen hyödyt.
- Laista päättävän eduskunnan tulisi saada tietoa eri vaihtoehtojen myönteisistä ja kielteisistä vaikutuksista.

Kuntaliiton asiantuntijahaastattelut opiskeluhuoltolain toimeenpanosta

Lastensuojelun asiantuntijahaastattelut

Minkälaisia positiivisia vaikutuksia opiskeluhuoltolailla on lastensuojelussa?

- Lailla on voitu perustella lisäresurssia ja on saatu palkattua psykologeja ja kuraattoreja.
 - » Kunnan rahapula kuitenkin usein vaikeuttaa rekrytointia
 - » Pula psykologeista työmarkkinoilla estää rekrytointeja, myös vaikeuksia rekrytoida sosiaalityöntekijöitä.
 - » Käytettävissä oleva resurssi on todennäköisesti liian pieni lain edellyttämään tasoon nähden monissa kunnissa.
 - » Osassa kuntia ei ole voitu palkata yhtään työntekijää lisää.
- Lisännyt yhteistyötä vanhempien kanssa.
- Osassa kouluja yhteistyötä on lähdetty rakentamaan tai tiivistämään varovaisesti.

Minkälaisia negatiivisia vaikutuksia opiskeluhuoltolailla on lastensuojelussa?

- Vastaavan kuraattorin tehtävästä ei ole sanottu laissa eikä perusteluissa mitään, eikä sille löydy merkitystä eikä lisäarvoa
 - » Monenlaisia järjestelyjä tehty tehtävän hoitamiseksi on kuitenkin kunnissa jouduttu tekemään
 - » Osa nimellisiä ratkaisuja, jotta lain kirjain täyttyisi

Minkälaisia haasteita opiskeluhooltolain toimeenpanossa on lastensuojelussa?

- Kuraattoritoiminta voi olla hallinnollisesti opetus- ja sivistystoimessa tai sosiaali- ja terveystoimessa/hyvinvointipalveluissa
 - » Opetustoimessa esimerkiksi kuraattorien kotikäynnit saattavat tuntua vieraalta työkäytännöltä, kun taas sosiaalitoimessa ne ovat arkipäivää
 - » Opetustoimessa kuraattorin toimenkuvaa ei tunneta riittävästi – haittaa kuraattorien työtä
 - » Opetustoimen ja lastensuojelun erilaiset työkulttuurit ja viitekehykset ja se, miten lapsen tilannetta tarkastellaan poikkeavat toisistaan.
 - » Organisaatorajat- ja työkulttuurit vaikeuttavat työtä

Minkälaisia haasteita opiskeluhuoltolain toimeenpanossa on lastensuojelussa?

- Yhteistyö on monesti henkilökysymys, vaikka näin ei pitäisi olla.
- Laki on nähty myös esteeksi yhteistyön tekemiselle.
- Sosiaalitoimen ja koulun yhteistyötä vaikeuttaa tiukka työtilanne, esimerkiksi lastensuojelun työntekijöiden osalta työtilanne on vaikeuttanut osallistumista opiskeluhuollon eri ryhmiin.

Vaikutukset lastensuojelun toimenpiteisiin ja lastensuojelun säästöt

- Lastensuojelutarpeen selvitysten määrän oletettiin vähenevän kolmanneksella – noin 9000:lla vuosittain. Säästöt kunnille tästä olisivat 3,6 miljoonaa euroa. Lastensuojeluun oletetut muut säästöt olisivat 18,8 – 94,2 miljoonaa euroa vuodessa riippuen vähenevästä tuentarpeesta lastensuojelussa
- Lastensuojelun selvitystarve ei ole vähentynyt
 - Kouluista tulee edelleen paljon lastensuojeluilmoituksia, jotka on selvitettävä.
 - Ilmoitukset, kiireelliset sijoitukset ja asiakasmäärät olleet kasvussa.
 - Isoista poissaoloista (yli 200 h) ilmoitetaan kuitenkin edelleen niukasti ja myöhään.
 - Lastensuojelun tuen/Sijaishuollon tarpeeseen ei vaikutuksia.
 - Kouluista edelleen myös pyydetään sijoittamaan lapsia sijaishuoltoon. Pois siirtämisen kulttuuri vahvaa edelleen.

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen asiantuntijahaastattelut

Minkälaisia positiivisia vaikutuksia opiskeluhoitolailla on varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa?

- Jatkumo näkyvissä esiopetuksesta toiselle asteelle
- Yhteisöllisen oppilashuollon tulo on hyvä puoli
- Oppilashuollon kehittyminen on lähtenyt oikeaan monialaisuuteen.
- Moniammatillinen yhteistyö on alkanut toimia hyvin.

Minkälaisia negatiivisia opiskeluhoitolailla on varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa?

- Kahden lain soveltaminen hankalaa/keinotekoisia (perusopetuslaki ja oppilashuoltolaki)
- Tiedonkulussa haasteita; eri lakien säännösten tulisi olla keskenään selkeitä
- Tukemisen ja oppilashuollon erottaminen on hankalaa.
- Rekisterien rakentaminen tuonut kustannuksia.
- Määräajoista säätäminen vaikuttanut siihen, että yhteisöllisen toiminnan toteuttamiseen on rajalliset mahdollisuudet.

Minkälaisia haasteita opiskeluhoitolain toimeenpanossa on varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa?

- Sekavuutta; kuka vastaa mistäkin.
- Tiedonkulussa haasteita; lastensuojelulain, sosiaalihoitolain ja opiskeluhoitolain tulisi keskenään olla selkeitä.”

Lukio- ja ammatillisen koulutuksen asiantuntijahaastattelut

Minkälaisia positiivisia vaikutuksia opiskeluhuoltolaila on lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa? (Toisen asteen koulutuksen asiantuntijahaastattelut)

- Opiskelijoiden ja henkilöstön välinen yhteistoiminta on jäsentynyt
 - » Yksittäisen opiskelijan asioita käsitellään kokonaisvaltaisesti ja avoimesti ja monialaisesti hänen suostumuksellaan
- Oppilaitosten ja kunnan muiden toimijoiden välinen yhteistyö on lisääntynyt ja se on suunnitelmallisempaa kuin aikaisemmin
 - » Esimerkiksi oppilaitosten ja kunnan sosiaalityöntekijöiden välinen yhteistyö
- Kuntien ja kuntayhtymien välinen yhteistyö on parantunut ja tiivistynyt
- Palvelujen tarpeen arviointia ja kehittämistä mietitään yhdessä opetuksen ja terveydenhuollon kesken

Minkälaisia negatiivisia vaikutuksia opiskeluhoitolailailla on lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa? (Toisen asteen koulutuksen asiantuntijahaastattelut)

- Järjestämisvelvoitteen hajauttaminen kunnalle ja oppilaitokselle pirstaloittaa toimintaa ja hankaloittaa kokonaisvastuuta
- Eri tason ryhmien (kuntayhtymä, kunta, oppilaitos) välinen työnjako on epäselvää ja päällekkäistä
- Yhteisöllinen toiminta eri toimijoiden kesken vie aikaisempaa enemmän aikaa ja vähentää oppilaskohtaiseen työhön käytettävissä olevaa aikaa
- Kunnan oppilaitoksissa ja yksityisissä oppilaitoksissa arvioidaan eri tavalla palvelujen tarve ja riittävyys, mikä lisää opiskelijoiden välistä eriarvoisuutta
- Palvelutaso on heikentynyt
 - » Esimerkiksi työntekijöiden oleminen toimipisteissä on vähentynyt vähäisten resurssien vuoksi
- Kotikuntansa ulkopuolella opiskelevan aikuisopiskelijoiden opiskeluhoito on olematonta, sillä hänet on rajattu pois lain kohderyhmästä
- Työntekijöiltä vaaditaan uudelleen kouluttautumista lain pätevyysvaatimusten mukaan
 - » Vaihtoehtona kokonaan toisten työtehtävien vastaanottaminen tai irtisanoutuminen
 - » Työssä jaksaminen ja työmotivaatio laskenut
- Kunnan työntekijöiden välinen epäsolidaarisuus on lisääntynyt
 - » Samalla kun opettajia on jouduttu irtisanomaan taloudellisten resurssien niukkuuden vuoksi, opiskeluhoitolaki edellyttää muiden uusien työntekijöiden palkkaamista

Minkälaisia haasteita opiskeluhoitolain toimeenpanossa on lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa? (1) (Toisen asteen koulutuksen asiantuntijahaastattelut)

- Opiskeluhoitolain mukaisen toiminnan yhteensovittaminen muun koululainsäädännön mukaisen toiminnan kanssa
 - » Tässä laissa ei ole esimerkiksi huomioitu opetussuunnitelman mukaista opiskeluhoiltoa
 - » Pedagogisen tuen ja muun opiskeluhoillon rajanveto on vaikeaa
- Opiskeluhoitolain tavoitteiden edistämiseksi koulutuksen, terveydenhuollon ja sosiaalityön yhdistäminen
 - » Käytännössä haasteena se, mistä näkökulmasta lain edellyttämää toimintaa lähdetään tekemään
- Ennalta ehkäisevän toiminnan aikaan saaminen, nyt lain fokus liikaa yksilöllisessä opiskeluhoillon palvelujen järjestämisessä
- Kunnan ja ammatillisen oppilaitoksen välinen vastuun- ja tehtävänjako sekä suunnitelmien yhteensovittaminen
 - » Asioita siirretään taholta toiselle
- Kuntayhtymän ja jäsenkuntien välinen tehtävänjako ja yhteistyö
 - » Tämän vuoksi haasteena myös kuntayhtymän yhteistyöryhmän organisointi, kokoonpano sekä toiminta käytännössä
 - » Epäselvää esimerkiksi, tekeekö kunta vai kuntayhtymä opiskelijakohtaisen tarvearvioinnin
- Kunnan monialaisten yhteistyöryhmien perustaminen ja organisointi ja toiminnan fokus ja koolle kutsuminen käytännössä
 - » Monialaisten työryhmien perustamisen syyt ovat epäselvät

Minkälaisia haasteita opiskeluhuoltolain toimeenpanossa on lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa? (2) (Toisen asteen koulutuksen asiantuntijahaastattelut)

- Oppilaitoskohtaisen ryhmän kokoaminen ja koolle kutsuminen, jos oppilaitoksella useita toimipisteitä eri paikkakunnilla
- Lain edellyttämien psykologipalvelujen toteuttaminen
- Eri kuraattoritasojen välinen työnjako
- Lain asettamat mitoitukset ja määrääjat on arjessa vaikeaa toteuttaa
 - » Esimerkiksi kuntayhtymän kuraattori liikkuu useamman kunnan alueella, minkä vuoksi hän ei voi vastata akuuttiin tarpeeseen
- Lain edellyttämän kirjaamisen toteuttaminen, sillä oppilaitoksissa ei ole rekisterijärjestelmiä ja eri toimialoilla on erilaiset järjestelmät
- Kuntien välinen laskutus
- Kuraattorien, psykologien ja terveydenhoitajien johtaminen, työn kehittäminen ja työnohjauksen järjestäminen
- Laissa ei ole huomioitu sitä, että opiskeluhuollon tehtävät ja työnkuva ovat erilaista perusopetuksessa ja lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa

Opiskeluhoitolaille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arviointi

Hallituksen esityksen tavoite	Kuntaliiton arvio toteutumisesta
Tietosuoja paranee ja monialaiseen yhteistyöhön liittyvät tietosuojakysymykset selkiintyvät.	Ei ole toteutunut. Suuria ongelmia tietosuojasäännösten soveltamisessa.
Yhteistyö perheen asioissa ja viranomaisten kesken paranee.	On parantunut.
Palvelujen saatavuus ja laatu paranevat.	Jossain määrin parantunut. Ristiriitaisia käsityksiä eri kunnissa
Suunnitelmallisuus vahvistuu.	On toteutunut/toteutumassa.
Yhteisöllisyys vahvistuu.	On hyvällä alulla.
Lainsäädäntö selkiintyy ja eri toimijoiden vastuut selkiintyvät.	Ei ole toteutunut.
Opetussuunnitelmien mukaisen opiskeluhoillon kokonaistyömäärä ei oppilaitoksissa lisääntynyt	Ei ole toteutunut.
Opiskeluhoillon painopiste siirtyy korjaavista toimenpiteistä ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin.	Ei ole merkittävästi toteutunut, vaikka kunnat näkevät tavoitteen tärkeänä ja toivovat sen toteutuvan.
Merkittäviä kustannussäästöjä syntyy kunnille, kun varhainen tunnistaminen ja puuttuminen toteutuu ja tarve lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon toimenpiteisiin vähenee.	Ei ole toteutunut.